

Nazwa kwalifikacji: **Projektowanie i programowanie urządzeń i systemów mechatronicznych**

Oznaczenie kwalifikacji: **E.19**

Numer zadania: **01**

Wypełnia zdający

Miejsce na naklejkę z numerem
PESEL i z kodem ośrodka

Numer PESEL zdającego*

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

E.19-01-15.05

Czas trwania egzaminu: **180 minut**

EGZAMIN POTWIERDZAJĄCY KWALIFIKACJE W ZAWODZIE
Rok 2015
CZĘŚĆ PRAKTYCZNA

Instrukcja dla zdającego

1. Na pierwszej stronie arkusza egzaminacyjnego wpisz w oznaczonym miejscu swój numer PESEL i naklej naklejkę z numerem PESEL i z kodem ośrodka.
2. Na KARCIE OCENY w oznaczonym miejscu przyklej naklejkę z numerem PESEL oraz wpisz:
  - swój numer PESEL*,
  - symbol cyfrowy zawodu,
  - oznaczenie kwalifikacji,
  - numer zadania,
  - numer stanowiska.
3. KARTĘ OCENY przełącz zespołowi nadzorującemu część praktyczną egzaminu.
4. Sprawdź, czy arkusz egzaminacyjny zawiera 7 stron i nie zawiera błędów. Ewentualny brak stron lub inne usterki zgłoś przez podniesienie ręki przewodniczącemu zespołu nadzorującego część praktyczną egzaminu (ZNCP).
5. Zapoznaj się z treścią zadania oraz stanowiskiem egzaminacyjnym. Masz na to 10 minut. Czas ten nie jest wliczany do czasu trwania egzaminu.
6. Czas rozpoczęcia i zakończenia pracy zapisze w widocznym miejscu przewodniczący ZNCP.
7. Wykonaj samodzielnie zadanie egzaminacyjne. Przestrzegaj zasad bezpieczeństwa i organizacji pracy.
8. Jeżeli w zadaniu egzaminacyjnym występuje polecenie „zgłoś gotowość do oceny przez podniesienie ręki”, to zastosuj się do polecenia i poczekaj na decyzję przewodniczącego ZNCP.
9. Po zakończeniu wykonania zadania pozostaw rezultaty oraz arkusz egzaminacyjny na swoim stanowisku lub w miejscu wskazanym przez przewodniczącego ZNCP.
10. Po uzyskaniu zgody zespołu nadzorującego możesz opuścić salę/miejsce przeprowadzania egzaminu.

Powodzenia!

* w przypadku braku numeru PESEL – seria i numer paszportu lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamości

Zadanie egzaminacyjne

W zakładzie przemysłowym w urządzeniu służącym do tłoczenia detali zastosowano sterownik PLC. Schemat funkcjonalny urządzenia i opis działania znajdują się w dokumentacji technicznej urządzenia.

1. Przedstaw w języku SFC lub GRAFCET algorytm sterowania procesem tłoczenia zgodnie ze opisem działania urządzenia.
2. Narysuj schemat elektryczny podłączenia podzespołów urządzenia do sterownika PLC i wypełnij listę przyporządkowania.
3. Napisz program sterowniczy zapewniający działanie urządzenia do tłoczenia detali zgodnie z algorytmem i opisem działania urządzenia. Przetestuj działanie programu, zadając sygnały wejściowe do sterownika za pomocą dołączonych do niego przycisków (lub czujników) i obserwując stany wyjść sterownika zachowania siłowników. Zapisz wnioski dotyczące poprawności działania programu.
4. Wykonaj zrzut z ekranu ostatecznej wersji programu. Zrzut umieść w dokumencie edytora tekstu (format A4 o orientacji pionowej lub poziomej). Każdą stronę podpisz swoim numerem PESEL. Plik dokumentu zapisz na pulpicie w folderze, którego nazwą jest Twój numer PESEL. Folder skopiuj do pamięci USB. Zgłoś Przewodniczącemu ZNCP przez podniesienie ręki gotowość do drukowania.

Uwaga:

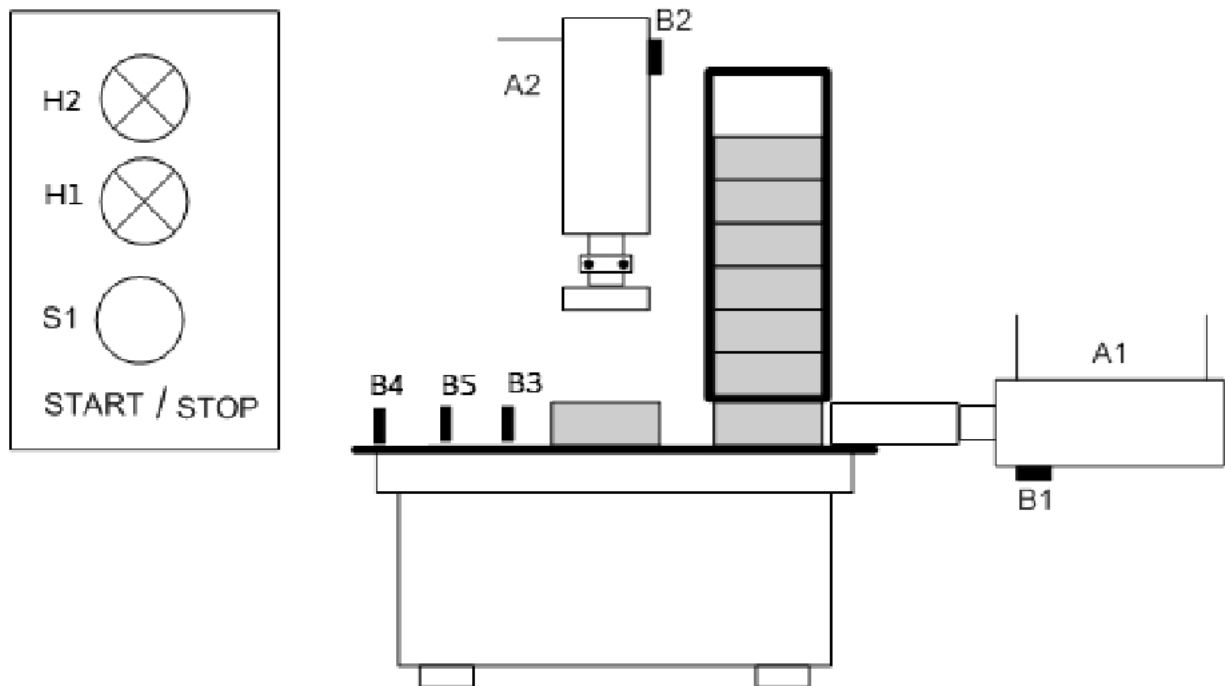
Zadanie wykonaj na przygotowanym stanowisku egzaminacyjnym wyposażonym w sterownik PLC i komputer z zainstalowanym oprogramowaniem.

Czas przeznaczony na wykonanie zadania wynosi 180 minut.

Ocenię podlegać będzie 5 rezultatów:

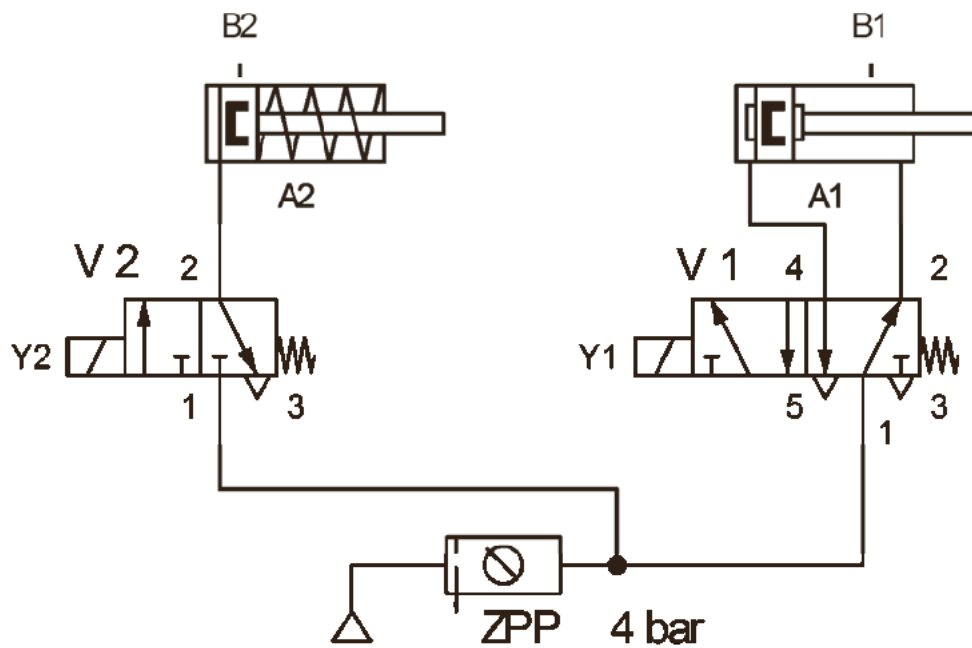
- algorytm sterowania procesem tłoczenia,
- lista przyporządkowania,
- schemat podłączenia rzeczywistych podzespołów urządzenia do sterownika PLC,
- program sterowniczy – wydruk,
- wnioski dotyczące poprawności działania programu.

Dokumentacja techniczna urządzenia

Rys. 1. Schemat funkcjonalny urządzenia do tłoczenia detali

ZPP – zespół przygotowania powietrza

Rys. 2. Schemat pneumatyczny urządzenia do tłoczenia detali

Opis działania urządzenia do tłoczenia detali

Urządzenie załączane i wyłączane jest przyciskiem zwiernym S1 (przycisk NO z samoczynnym powrotem). Elementami wykonawczymi są dwa siłowniki A1 i A2. Siłownik dwustronnego działania A1 sterowany jest elektrozaworem jednocewkowym 5/2.

Podanie napięcia na cewkę Y1 tego zaworu powoduje wysuwanie tłoczyska siłownika A1, natomiast brak napięcia na cewce Y1 powoduje jego wsuwanie. Pozycja pełnego wysunięcia tłoczyska siłownika A1 wykrywana jest przez czujnik B1 (NO).

A2 jest siłownikiem jednostronnego działania, sterowanym elektrozaworem 3/2 z jedną cewką Y2. Podanie napięcia na cewkę Y2 powoduje wysuwanie tłoczyska siłownika A2 i tłoczenie detalu. Brak napięcia na tej cewce powoduje wsuwanie tłoczyska. Pozycja pełnego wsunięcia tłoczyska siłownika A2 wykrywana jest przez czujnik B2 (NO). Czujnik B3 (NO) wykrywa obecność detalu pod stemplem urządzenia, a czujniki B4 (NO) i B5 (NO) położenie rąk operatora urządzenia w procesie tłoczenia (zabezpieczenie bhp).

Po włączeniu zasilania urządzenie jest w stanie STOP – przycisk S1 jest niewciśnięty ($S1=0$), czujniki $B1=0$, $B2=1$, $B3=0$, $B4=0$ i $B5=0$, cewki Y1 i Y2 elektrozaworów są wyłączone ($Y1=0$, $Y2=0$), lampki H1 i H2 nie świecą się.

Naciśnięcie przycisku S1 powoduje przejście urządzenia ze stanu STOP do stanu PRACA. Rozpoczyna się cykl tłoczenia detalu. Przez pierwsze 2 sekundy sprawdzane są stany wyjść czujników B4 i B5 (czy ręce operatora są w bezpiecznej odległości od stempla urządzenia, tzn. czy dłonie są w strefie działania czujników B4 i B5).

Jeśli po 2 sekundach:

1. obie dłonie są poza strefą działania czujników B4 i B5, tzn. sygnały czujników $B4=0$ i $B5=0$ to urządzenie przechodzi w stan STOP,
2. jedna z dłoni jest poza strefą działania czujnika B4 lub B5, tzn. sygnały czujników $B4=0$ albo $B5=0$, to urządzenie przechodzi w stan wyczekiwania na 5 sekund, a gdy nadal po upływie kolejnych 5 sekund jedna z dłoni jest poza strefą działania czujnika B4 albo B5 urządzenie przechodzi w stan alarmu. Stan wyczekiwania sygnalizowany jest przez miganie lampki H2 (czerwonej), a stan alarmu przez świecenie lampki H2 światłem ciągłym. Przejście ze stanu alarmu w stan STOP może nastąpić po naciśnięciu przycisku S1,
3. obie dłonie operatora są w strefie działania czujników B4 i B5 lub znalazły się w strefie działania w czasie 5 sekund stanu wyczekiwania tzn. w trakcie migania lampki H2 (czerwonej), to wysuwa się tłoczysko siłownika A1, które przesuwając detal pod stemplem siłownika znakującego A2 (czujnik B1 wykrywa tłoczysko siłownika A1). Równocześnie sprawdzana jest obecność detalu przez czujnik B3 i po czasie 1 sekundy:
  - α. jeśli czujnik B3 wykrywa detal pod stemplem urządzenia ($B3=1$) na 5 sekund zostaje podane napięcie na cewkę Y2 co powoduje, że tłoczysko siłownika A2 wysuwa się i pozostaje w tej pozycji, aż upłynie zadany czas. Następnie tłoczyska siłowników A1 i A2 wracają do położenia początkowego. Jest to równoznaczne z zakończeniem cyklu tłoczenia detalu. Proces tłoczenia sygnalizowany jest przez zapalenie się lampki sygnalizacyjnej H1 (zielonej), lampka świeci od momentu wysuwania się tłoczyska siłownika A1 do momentu powrotu tłoczysk obu siłowników ($B2=1$ i $B1=0$). Po wykonaniu 6 cykli urządzenie automatycznie przechodzi do stanu STOP,

β. jeśli czujnik B3 nie wykrywa detalu pod stemplem urządzenia (B3=0) tłoczysko siłownika A1 wraca do położenia początkowego i urządzenie przechodzi w stan alarm (lampka H2 świeci się światłem ciągłym). Przejście ze stanu alarmu w stan STOP może nastąpić po naciśnięciu przycisku S1.

Naciśnięcie przycisku S1 w stanie praca **powoduje dokończenie cyklu tłoczenia** i przejście urządzenia do stanu STOP.

Ponowne uruchomienie, czyli przejście do stanu PRACA, jest możliwe po naciśnięciu przycisku S1.

Algorytm procesu sterowania urządzeniem do tłoczenia detali

Lista przyporządkowania

Typ sterownika			
Ilość wejść cyfrowych			
Ilość wyjść cyfrowych			
Lp.	Operand absolutny	Operand symboliczny	Opis
1.		S1	Przycisk zwierny NO z samoczynnym powrotem
2.		B1	Czujnik magnetyczny
3.		B2	Czujnik magnetyczny
4.		Y1	Cewka elektrozaworu 5/2 24 V DC
5.		Y2	Cewka elektrozaworu 3/2 24 V DC
6.		H1	Lampka sygnalizacyjna zielona 24 V DC
7.		H2	Lampka sygnalizacyjna czerwona 24 V DC
8.		B3	Czujnik indukcyjny
9.		B4	Czujnik pojemnościowy
10.		B5	Czujnik pojemnościowy

Wnioski dotyczące poprawności działania programu

wpisz „x” w odpowiedni kwadrat			
1	Stan STOP - S1 jest niewciśnięty (S1=0) oraz czujniki B1=0 i B2=1, B3=0, B4=0 i B5=0 to cewki Y1=0, Y2=0, lampka H1=0 i H2=0.	☐ tak	☐ nie
2	Naciśnięcie przycisku S1 w stanie STOP uruchamia pracę urządzenia (załączona cewka Y1 i wysuwanie tłoczyska siłownika A1).	☐ tak	☐ nie
3	Stan wyjść czujników B4 i B5 wpływa na wybór sekwencji zgodnie z opisem działania urządzenia.	☐ tak	☐ nie
4	Stan czujnika B3=1 powoduje, że na czas 5 sekund zostaje załączona cewka Y2.	☐ tak	☐ nie
5	Koniunkcja stanów wyjść czujników B4=1 i B5=1 stanowią tranzycję rozpoczęcia procedury współbieżnej (wysunięcie tłoczyska siłownika A1 i A2).	☐ tak	☐ nie
6	Stan wyjścia czujnika B3=0 powoduje pomijanie realizacji procedury sekwencyjnej (wysunięcie tłoczyska siłownika A2) w trakcie realizacji procedury współbieżnej.	☐ tak	☐ nie
7	Urządzenie wykona 6 sztuk detali i zatrzyma się automatycznie (stan STOP).	☐ tak	☐ nie
8	W stanie PRACA naciśnięcie przycisku S1 podczas podawania lub tłoczenia detalu powoduje zatrzymanie pracy urządzenia (stan ZATRZYMANIE) dopiero po zakończeniu tłoczenia danego detalu.	☐ tak	☐ nie
9	Jeżeli B4=0 lub B5=0, to urządzenie przechodzi w stan wyczekiwania i lampka H2 miga.	☐ tak	☐ nie
10	Jeżeli B3=0, to tłoczysko siłownika A1 wycofuje się i urządzenie przechodzi w stan alarmu (lampka H2 świeci się światłem ciągłym).	☐ tak	☐ nie
11	Jeżeli B4=0 i B5=0 to urządzenie przechodzi w stan STOP.	☐ tak	☐ nie

Schemat podłączenia rzeczywistych podzespołów urządzenia do sterownika PLC